

Universitätsbibliothek Wuppertal

Stoicorum veterum fragmenta

Chrysippi fragmenta moralia

Arnim, Hans von

Lipsiae, 1903

Ethica IV. De appetitu et selectione

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechteinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechteinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-2776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-2776)

Ethica IV.

De appetitu et selectione.

§ 1. De notione appetitus.

169 Stobaeus ecl. II 86, 17. τὸ δὲ κινεῖν τὴν ὁρμὴν οὐδὲν ἕτερον
 5 εἶναι λέγουσιν ἀλλ' ἢ φαντασίαν ὁρμητικὴν τοῦ καθήκοντος αὐτόθεν,
 τὴν δὲ ὁρμὴν εἶναι φορὰν ψυχῆς ἐπὶ τι κατὰ τὸ γένος. ταύτης δ' ἐν εἵδει
 θεωρεῖσθαι τὴν τε ἐν τοῖς λογικοῖς γιγνομένην ὁρμὴν καὶ τὴν ἐν τοῖς ἀλό-
 γοις ζώοις· οὐ κατωνομασμένα δ' εἶσιν· ἢ γὰρ ὁρεξεις οὐκ ἔστι λογικὴ
 ὁρμή, ἀλλὰ λογικῆς ὁρμῆς εἶδος. τὴν δὲ λογικὴν ὁρμὴν δεόντως ἂν
 10 τις ἀφορίζοιτο, λέγων εἶναι φορὰν διανοίας ἐπὶ τι τῶν ἐν τῷ πράττειν· ταύτη
 δ' ἀντιτίθεσθαι ἀφορμὴν, φορὰν τινα <διανοίας ἀπὸ τίνος τῶν ἐν τῷ πράττειν>.
 ἰδίως δὲ καὶ τὴν ὁρμὴν λέγουσι, τῆς πρακτικῆς ὁρμῆς οὕσαν
 εἶδος. εἶναι δὲ τὴν ὁρμὴν φορὰν διανοίας ἐπὶ τι μέλλον. ὥστε
 μέγρι μὲν τούτων τετραχῶς ὁρμὴν λέγεσθαι, διχῶς δ' ἀφορμὴν· προστεθείσης
 15 δὲ καὶ τῆς ἕξως τῆς ὁρμητικῆς, ἣν δὴ καὶ ἰδίως ὁρμὴν λέγουσιν, ἀφ' οὗ
 συμβαίνει ὁρμᾶν, πενταχῶς.

Seneca epist. 113, 18. Omne rationale animal nihil agit, nisi primum
 specie alicuius rei irritatum est, deinde impetum cepit, deinde adsensio
 confirmavit hunc impetum. quid sit adsensio dicam. oportet me ambulare:
 20 tunc demum ambulo, cum hoc mihi dixi et adprobavi hanc opinionem meam.

170 Origenes comment. in Matthaeum Tom. III p. 446 Delarue. ὅπερ
 καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων συμβέβηκεν, ὥς τετηρήκασιν οἱ δεινοὶ περὶ τὴν τῶν πολ-
 λῶν ὀνομάτων θέσιν, οἵτινες λέγουσι καὶ γενικωτάτην εἶναι τὴν ὁρμὴν
 πολλῶν εἰδῶν, ὥσπερ καὶ ἀφορμῆς καὶ ὁρμῆς, ἐν εἵδει λέγοντες ὁμο-
 25 νύμως τῷ γενικῷ παραλαμβάνεσθαι πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῆς ἀφορμῆς τὴν
 ὁρμὴν.

171 Stobaeus ecl. II 88, 1 W. Πάσας δὲ τὰς ὁρμὰς συγκαταθέσεις
 εἶναι, τὰς δὲ πρακτικὰς καὶ τὸ κινητικὸν περιέχειν. Ἡδὲ δὲ ἄλλων μὲν εἶ-
 ναι συγκαταθέσεις, ἐπ' ἄλλο δὲ ὁρμὰς· καὶ συγκαταθέσεις μὲν ἀξιωμασί τισιν,
 30 ὁρμὰς δὲ ἐπὶ κατηγορήματα, τὰ περιεχόμενά πως ἐν τοῖς ἀξιώμασιν, οἷς
 συγκαταθέσεις.

5 ἀλλ' ἢ Meurer, ἀλλὰ libri.

ἀεὶ F.

8 κατωνομασμένα libri, corr. Heeren.

9 ἂν τις ἀφορίζοιτο Salma-

sus, ἀνταφορίζοιτο libri.

11 διανοίας—πράττειν add. Wachsm. (sed ille μὴ

πράττειν).

13 εἶναι Canter, εἰδέναι libri.

18 species = φαντασία. || impe-

tus = ὁρμή. 30 οἷς Madvig, αἱ libri.

6 ταύτης δ' ἐν εἵδει Hirzel, ταύτης δ' ἐν

9 ἂν τις ἀφορίζοιτο Salma-

sus, ἀνταφορίζοιτο libri.

11 διανοίας—πράττειν add. Wachsm. (sed ille μὴ

πράττειν).

13 εἶναι Canter, εἰδέναι libri.

18 species = φαντασία. || impe-

tus = ὁρμή. 30 οἷς Madvig, αἱ libri.

172 Galenus de animi peccatis dignoscendis 1 Vol. V p. 58 K. ἄρχομα οὖν καὶ νῦν ἀρχὴν ἀρίστην — τί ποτε λέγουσιν ἁμαρτήματα, λόγῳ διελθὼν δεικνὺς ὥς γε εἰσώθασι χρῆσθαι τῇ φωνῇ ταύτῃ πάντες οἱ Ἕλληνες. ἐνίοτε μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν κατὰ κρῖσιν οὐκ ὁρθῶς γιγνομένων, ὥς εἶναι τοῦ λογιστικοῦ μόνου τῆς ψυχῆς, ἐνίοτε δὲ κοινῇ, ὥς καὶ τῆς ἀλόγου δυνάμεως 5 ἅπτεσθαι. (Sequitur magna lacuna, quae hausit Galeni disputationem, qua κατὰ ψευδῆ δόξαν τὰ ἁμαρτήματα γίνεσθαι docuerat; deinde videtur contra Stoicos quosdam disputare, qui τὴν ἀσθενῆ συγκατάθεσιν in peccatorum numero posuerant:)* *τι συγκατάθεσις ἁμαρτήματος, συνωμολόγηται πᾶσι· <ὅ>τι δὲ καὶ ἀσθενής, οὐκέτι· μεταξύ γὰρ δοκεῖ τισιν ἄμεινον εἶναι τίθε- 10 σθαι τὴν ἀσθενῆ συγκατάθεσιν ἀρετῆς τε καὶ κακίας. ἀσθενῆ δὲ λέγουσι συγκατάθεσιν, ὅταν μηδέπω πεπεικότερες ὤμεν ἡμᾶς αὐτοὺς [οὕτως], ἀληθῆ τήνδε τινὰ δόξαν ὑπάρχειν, ὥς τὸ πέντε δακτύλους ἔχειν, εἰ τύχοι, καθ' ἐκατέραν χεῖρα καὶ τὰ δις δύο τέτταρα εἶναι. ἴσως μὲν ἐπὶ πρεσβύτου δι' ὅλου τοῦ βίου σχολάσαντος εὐρήσεις τῶν ἀληθῶν ἁμαρτημάτων τὸ συγκατά- 15 θέσθαι τιμὴ τῶν ἀπόδειξιν ἐπιστημονικὴν ἔχοντων ἀσθενῶς. ἐπιστήμη γοῦν ἐστὶ τοῦ γεωμετρικοῦ τοιαύτη περὶ τὰ δεδευμένα διὰ τῶν Εὐκλείδου στοιχείων, ὅποια τῶν πολλῶν ἐστὶ τοῦ τὰ δις δύο τέτταρα εἶναι. — ἐὰν οὖν ἀμφιβάληται βραχὺ καὶ μὴ βεβαίαν αὐτοῖς ἔχῃ συγκατάθεσιν, ἣν κατάληψιν ὀνομάζουσιν τινες, ἁμαρτήματα εἶναι τοῦτο συγχωρήσειεν ἂν τις, ὥς γεωμετρι- 20 κοῦ δηλονότι τάνθρωπον. τοῦ μέντοι κατὰ τὸν βίον ἁμαρτάνοντος ἐν τοῖς περὶ ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν γνώσεώς τε καὶ κτήσεως καὶ φυγῆς αἱ μοχθηραὶ δόξαι συνίστανται καὶ <ῆ> ψευδῆς συγκατάθεσις ἢ προπετής ἢ ἀσθενής. ἐνταῦθα οὖν ἤδη κίνδυνος οὐ μικρός, ἅμα<δ'> ἁμαρτήματα καὶ μέγιστον, ἐὰν ψευδῶς συγκατατιθώμεθα τῇ τῶν ἀγα- 25 θῶν τε καὶ κακῶν δόξῃ.

173 Stobaeus ecl. II 87, 14 W. τῆς δὲ πρακτικῆς ὁρμῆς εἶδη πλείονα εἶναι, ἐν οἷς καὶ ταῦτα· πρόθεσιν, ἐπιβολήν, παρασκευήν, ἐγχείρησιν, <αἵρεσιν>, προαίρεσιν, βούλησιν, θέλησιν. πρόθεσιν μὲν οὖν εἶναι λέγουσι σημειώσιν ἐπιτελέσεως· ἐπιβολήν δὲ ὁρμὴν πρὸ ὁρμῆς· παρασκευήν δὲ 30 πρᾶξιν πρὸ πράξεως· ἐγχείρησιν δὲ ὁρμὴν ἐπὶ τινος ἐν χερσὶν ἥδη ὄντος· αἵρεσιν δὲ βούλησιν ἐξ ἀναλογισμοῦ· προαίρεσιν δὲ αἵρεσιν πρὸ αἵρέσεως· βούλησιν δὲ εὐλογον ὄρεξιν· θέλησιν δὲ ἐκούσιον βούλησιν.

174 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 23 p. 1045e. Ἐν δὲ τῷ ἔκτῳ περὶ Καθήκοντος „εἶναι τινὰ φήσας πράγματα μὴ πάνυ πολ- 35 λῆς ἄξια [ὄντα] πραγματείας μηδὲ προσοχῆς“ ἀφιέναι περὶ ταῦτα τῇ ὥς ἔτυχεν ἐπικλίνει τῆς διανοίας οἶεται δεῖν τὴν αἵρεσιν ἀποκληρώσαντας· „Οἷον, φησὶν, εἰ τῶν δοκιμαζόντων τάςδε τινὰς δραχμὰς δύο ἐπὶ τοσόνδε, οἱ μὲν τήνδε οἱ δὲ τήνδε φαίεν εἶναι καλήν, 40 δέοι δὲ μίαν αὐτῶν λαβεῖν· τῆνικαῦτα ἀφέντες τὸ ἐπὶ πλείον 40

10 ὅτι scripsi, *τι libri. 12 οὕτως seclusi. 13 ὥς τὸ scripsi, ὥστε libri.

15 τὸ scripsi, ἢ libri. 18 πολλῶν scripsi, μορίων libri; fort. μυρίων.

19 μὴ βεβαίαν scripsi, μήτ' ἰδίαν libri. 23 ἡ ψευδῆς scripsi, ψευδεῖς libri.

25 οὐ μικρός, ἅμα δ' scripsi, ὥς μικρόν ἅμα libri. 29 αἵρεσιν add. Sal-

masius. 31 ἐν χερσὶν Salmasius, ἐγχείρησιν libri. 36 εἶναι pro ὄντα codd.

a Bern. adhibiti; del. Bern. 38 εἰ τῶν Emperius, οἱ τῶν libri. 39 ἐπὶ

ποσὸν δὴ Emperius. 40 δέοι δὲ μίαν Wy., δὲ οὐδεμίαν libri.

ἐπιζητεῖν, ἣν ἔτυχε ληψόμεθα, κατ' ἄδηλόν τινα ἀποκληρώσαντες αὐτὰς λόγον, καὶ εἰ μάλιστα τὴν μοχθηρὰν ληψόμεθα αὐτῶν."

175 Plutarchus de Stoic. repugn. ep. 11 p. 1037f. Καὶ μὴν ἡ ὁρμή, κατὰ γ' αὐτὸν (sc. Χρύσιππον), τοῦ ἀνθρώπου λόγος ἐστὶ προστακτικὸς αὐτῷ τοῦ ποιεῖν, ὥς ἐν τῷ περὶ Νόμου γέγραφε. Οὐκ οὖν καὶ ἡ ἀφορμὴ λόγος ἀπαγορευτικὸς καὶ ἡ ἐκκλισις· <ἡ δὲ εὐλάβεια> εὐλόγος ἐκκλισις· καὶ ἡ εὐλάβεια τοίνυν λόγος ἐστὶν ἀπαγορευτικὸς τῷ σοφῷ· τὸ γὰρ εὐλαβεῖσθαι σοφῶν ἴδιον, οὐ φανύων ἐστίν. Εἰ μὲν οὖν ἕτερον ἐστὶν ὁ τοῦ σοφοῦ λόγος καὶ ἕτερον ὁ νόμος, μαχόμενον τῷ νόμῳ λόγον οἱ σοφοὶ τὴν εὐλάβειαν ἔχουσιν· εἰ δ' οὐκ ἄλλο τι νόμος ἐστὶν ἢ ὁ τοῦ σοφοῦ λόγος, εὐρῆται νόμος ἀπαγορευτικὸς τοῖς σοφοῖς τοῦ ποιεῖν ἢ εὐλαβοῦνται.

176 Clem. Al. Strom. VII 7 p. 853 Pott. ὦν μὲν οὖν αἱ ὁρέξεις εἰσὶ καὶ ἐπιθυμίαι καὶ ὅλως εἰπεῖν αἱ ὁρμαὶ τούτων εἰσὶ καὶ αἱ εὐχαί· διόπερ οὐδεὶς ἐπιθυμεῖ πόματος, ἀλλὰ τοῦ πιεῖν τὸ ποτόν· οὐδὲ μὴν κληρονομίας, ἀλλὰ τοῦ κληρονομήσαι· οὕτως δὲ οὐδὲ γνώσεως ἀλλὰ τοῦ γινῶναι· οὐδὲ γὰρ πολιτείας ὁρῆς, ἀλλὰ τοῦ πολιτεύεσθαι· τούτων οὖν αἱ εὐχαί, ὦν καὶ αἰτήσεις· καὶ τούτων αἱ αἰτήσεις ὦν καὶ ἐπιθυμίαι· τὸ δὲ εὐχεσθαι καὶ ὁρέγεσθαι καταλήλως γίνεσθαι εἰς τὸ ἔχειν τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ παρακείμενα ὀφελήματα.

177 Plutarchus de Stoic. repugn. ep. 47 p. 1057a. Καὶ μὴν ἔν γε τοῖς πρὸς τοὺς Ἀκαδημαῖκους ἀγῶσιν ὁ πλεῖστος λόγος αὐτῷ τε Χρυσίππῳ καὶ Ἀντιπάτρῳ περὶ τίνος γέγονε; περὶ τοῦ
25 „μῆτε πράττειν μῆτε ὁρμᾶν ἀσυνκαταθέτως, ἀλλὰ πλάσματα λέγειν καὶ κενὰς ὑποθέσεις τοὺς ἀξιοῦντας, οἰκείας φαντασίας γενομένης, εὐθὺς ὁρμᾶν μὴ εἰζαντας μηδὲ συνκαταθεμένους.“ Αὐθις δὲ φησι Χρύσιππος, „καὶ τὸν θεὸν ψευδεῖς ἐμποιεῖν φαντασίας, καὶ τὸν σοφόν, οὐ συνκατατιθεμένων οὐδ' εἰκόντων δεομένους ἡμῶν, ἀλλὰ
30 πραττόντων μόνον καὶ ὁρμώντων ἐπὶ τὸ φαινόμενον· ἡμᾶς δὲ φανύλους ὄντας, ὑπ' ἀσθενείας συνκατατιθεσθαι ταῖς τοιαύταις φαντασίαις.“
— — p. 1057b. Ὁ γὰρ οὐ δεόμενος συνκατατιθεμένων ἀλλὰ πραττόντων μόνον, οἷς ἐνδίδωσι τὰς φαντασίας, εἴτε θεὸς εἴτε σοφός, οἶδεν ὅτι πρὸς τὸ πράττειν ἀρκοῦσιν αἱ φαντασίαι καὶ παρέλκουσιν αἱ συν-
35 καταθέσεις· [ὥς] εἰ δὲ γινώσκων ὅτι πρακτικὴν ὁρμὴν οὐ παρίστησι φαντασία δίχα συνκαταθέσεως, ψευδεῖς ἐνεργάζεται καὶ πιθανὰς φαντασίας, ἐκὼν αἰτιὸς ἐστὶ τοῦ προπίπτειν καὶ ἀμαρτάνειν ἀκαταλήτοις συνκατατιθεμένους.

1 ἄδηλον Wy., ἄλλον libri. 2 αὐτὰς λόγον Wy., αὐτὰ ἔλεγε libri. || εἰ Dū., ἔτι libri. 7 ἡ δὲ εὐλάβεια addidi. 35 ὥς εἴ γε libri, ὥς seclusi, δὲ pro γε scripsi. 37 προσπίπτειν libri, corr. Passow.

§ 2. De primo appetitu et prima conciliatione.

178 Diog. Laërt. VII 85. Τὴν δὲ πρώτην ὁρμὴν φασὶ τὸ ζῶον ἴσχειν ἐπὶ τὸ τηρεῖν ἑαυτόν, οἰκειούσης αὐτῷ τῆς φύσεως ἀπ' ἀρχῆς· καθά φησιν ὁ Χρῦσιππος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Τελῶν, πρῶτον οἰκεῖον λέγων εἶναι παντὶ ζῷῳ τὴν αὐτοῦ σύστασιν καὶ τὴν ταύτης συνείδησιν. 5 οὔτε γὰρ ἀλλοτριῶσαι εἰκὸς ἦν αὐτῷ τὸ ζῶον, οὔτε ποιήσασαν αὐτὸ μήτε ἀλλοτριῶσαι μήτε [οὐκ] οἰκειῶσαι. ἀπολείπεται τοίνυν λέγειν, συστημαμένην αὐτὸ οἰκεῖν πρὸς ἑαυτό. οὕτω γὰρ τὰ τε βλάπτοντα διωθεῖται καὶ τὰ οἰκεῖα προσίεται. ὁ δὲ λέγουσί τινες, πρὸς ἡδονὴν γίνεσθαι τὴν πρώτην ὁρμὴν τοῖς ζῷοις, ψεῦδος ἀποφαίνουσιν. ἐπὶ 10 γέννημα γὰρ φασὶν, εἰ ἄρα ἐστίν, ἡδονὴν εἶναι, ὅταν αὐτὴν καθ' αὐτὴν ἢ φύσις ἐπιζητήσασα τὰ ἐναρμόζοντα τῇ συστάσει ἀπολάβῃ· ὃν τρόπον ἀφιλαρύνεται τὰ ζῷα καὶ θάλλει τὰ φυτά. οὐδὲν τε, φασί, διήλλαξεν ἡ φύσις ἐπὶ τῶν φυτῶν καὶ ἐπὶ τῶν ζῷων, ὅτε χωρὶς ὁρμῆς καὶ αἰσθησεως κάκεινα οἰκονομεῖ, καὶ ἐφ' ἡμῶν τινα φυτοειδῶς γίνε- 15 ται. ἐκ περιπτοῦ δὲ τῆς ὁρμῆς τοῖς ζῷοις ἐπιγενομένης, ἥ συγχρώμενα πορεύεται πρὸς τὰ οἰκεῖα, τούτοις μὲν τὸ κατὰ φύσιν τῷ κατὰ τὴν ὁρμὴν διοικεῖσθαι· τοῦ δὲ λόγου τοῖς λογικοῖς κατὰ τελειότεραν προστάσιαν δεδομένου τὸ κατὰ λόγον ζῆν ὁρθῶς γίνεσθαι (τού)τοις κατὰ φύσιν. τεχνίτης γὰρ οὗτος ἐπιγίνεται τῆς ὁρμῆς. 20

179 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 12 p. 1038b. Πῶς οὖν ἀποκναλεῖ πάλιν (sc. Chrysippus) ἐν παντὶ βιβλίῳ φυσικῷ, νῆ Δία, καὶ ἡθικῷ γράφων ὡς „οἰκειούμεθα πρὸς αὐτοὺς εὐθὺς γεγόμενοι καὶ τὰ μέρη καὶ τὰ ἔκγονα τὰ ἑαυτῶν.“

180 Alexander de anima libri mantissa p. 163, 14 Bruns. ἡ γὰρ 25 φύσις ἢ τὴν ψυχὴν ἡμῖν δοῦσα ἔδωκε καὶ τὸ σῶμα καὶ πρὸς τὰς ἐκατέρου τούτων τελειότητάς τε καὶ οἷας δεῖ κατασκευὰς φέκωσεν ἡμᾶς, ὥστε ὁ τῆς τοῦ ἐτέρου τούτων τελειότητος κατὰ φύσιν στερόμενος οὐδ' ἂν κατὰ φύσιν βιοῖ (τὸ γὰρ κατὰ φύσιν τὸ κατὰ τὸ βούλημα τῆς φύσεως ἀκούεται)· εἰ δὲ 30 μὴ τοῦτο, οὐδὲ εὐδαιμόνως.

181 Gellius Noct. Att. XII 5, 7 (Taurum facit disputantem quae „fuisse dicturum putat, si quis nunc adesset Stoicorum“) „Natura, inquit, omnium rerum, quae nos genuit, induit nobis inolevitque in ipsis statim principiis, quibus nati sumus, amorem nostri et caritatem, ita prorsus, ut nihil quicquam esset carius pensiusque nobis quam nosmet ipsi, atque 35 hoc esse fundamentum ratat conservandae hominum perpetuitatis, si unusquisque nostrum, simul atque editus in lucem foret, harum prius rerum sensum adfectionemque caperet, quae a veteribus philosophis τὰ πρῶτα

3 scribendum αὐτὸ αὐτῷ; αὐτὸ BP. 5 σύνδεσιν Menag. falso e Suida s. v. ὁρμῇ. 6 αὐτῷ scripsi, αὐτὸ libri. || ποιήσασαν Zeller, ποιῆσαι ἂν BP. 7 οὐκ del. Zeller. 8 οἰκειῶσαι nescio quis, οἰκειῶς libri. 10 ἐπιγένημα BP. 17 τῷ scripsi, τὸ BP. 19 τούτοις scripsi, τοῖς libri. 22 νῆ Δία Reiske, libri ἰδίᾳ.

κατὰ φύσιν appellata sunt: ut omnibus scilicet corporis sui commodis gauderet, ab incommodis omnibus abhorreret. Postea per incrementa aetatis exorta e seminibus suis ratio et utendi consilii reputatio et honestatis utilitatisque verae contemplatio subtiliorque et exploratio commodorum
 5 <incommodorum>que dilectus; atque ita prae ceteris omnibus enituit et praefulsit decori et honesti dignitas ac, si ei retinendae obtinendaeve incommodum extrinsecus aliquod obstaret, contemptum est; neque aliud esse vere et simpliciter bonum nisi honestum, aliud quicquam malum, nisi
 10 ac neque honesta essent neque turpia, neque bona esse neque mala decretum est. Productiones tamen et relationes suis quaeque momentis distinctae divisaeque sunt, quae προηγμένα et αποπροηγμένα ipsi vocant. Propterea voluptas quoque et dolor, quod ad finem ipsum bene beateque vivendi pertinet, et in mediis relictum et neque in bonis neque in malis
 15 indicata sunt.

182 Cicero de finibus III 5, 16. Placet his — — simulatque natum sit natum (hinc enim est ordiendum) ipsum sibi conciliari et commendari ad se conservandum et ad suum statum eaque quae conservantia sunt eius status diligenda: alienari autem ab interitu iisque rebus, quae
 20 interitum videantur afferre. Id ita esse sic probant, quod, ante quam voluptas aut dolor attigerit, salutaria appetant parvi aspernenturque contraria: quod non fieret nisi statum suum diligerent, interitum timerent. Fieri autem non posset, ut appeterent aliquid, nisi sensum haberent sui eoque se diligerent. Ex quo intellegi debet, principium ductum esse
 25 a se diligendo.

183 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 150, 25 Bruns. τοῦτο δὴ τὸ πρῶτον οἰκεῖον ἐζητήται τί ποτέ ἐστι παρὰ τοῖς φιλοσόφοις καὶ οὐ τὰ αὐτὸ πᾶσιν ἔδοξεν, ἀλλὰ σχεδὸν κατὰ τὴν τοῦ ἐσχάτου ὁρεκτοῦ διαφορὰν καὶ ἡ περὶ τοῦ πρώτου τοῖς περὶ αὐτοῦ λέγουσιν γίνεται. οἱ μὲν οὖν Στωϊκοί, οὐ πάντες δέ, λέγουσιν πρῶτον οἰκεῖον εἶναι τὸ ζῶον αὐτῷ (ἐκαστον γὰρ ζῶον εὐθὺς γενόμενον πρὸς αὐτὸ οἰκειοῦσθαι καὶ δὴ καὶ τὸν ἄνθρωπον) οἱ δὲ χαριέστερον δοκοῦντες λέγειν αὐτῶν καὶ μᾶλλον διαρθεῖν περὶ τοῦδε φασιν πρὸς τὴν σύστασιν καὶ τήρησιν ὀκειῶσθαι εὐθὺς γενομένους ἡμᾶς τὴν ἡμῶν αὐτῶν.

184 Seneca ep. 121, 5. quaerebamus, an esset omnibus animalibus constitutionis suae sensus? esse autem ex eo maxime apparet, quod membra apte et expedite movent non aliter quam in hoc erudita.

ibid. 10. Constitutio, inquit, est, ut vos dicitis, principale animi quodammodo se habens erga corpus.

40 ibid. 14. Dicitis, inquit, omne animal primum constitutioni suae conciliari. hominis autem constitutionem rationalem esse et ideo conciliari hominem sibi non tanquam animali, sed tanquam rationali. ea enim parte sibi carus est homo, qua homo.

185 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 162, 29 Bruns. τὸ γὰρ οἰκειῶσθαι μὲν λέγειν ἡμᾶς πρὸς πλείω, μηδὲν μέντοι διαφέρειν ἡμῖν ὅπως οὖν ἐχόντων αὐτῶν, μαχόμενα λέγειν ἐστίν.

35 totam Senecae disputationem, quam Posidonio, ni fallor, debet exscribere nolui. „constitutio“ = σύστασις.

186 Cicero de finibus III 7, 23. Cum autem omnia officia a principiis naturae proficiscantur, ab iisdem necesse est proficisci ipsam sapientiam. Sed quemadmodum saepe fit, ut is qui commendatus sit alicui, pluris eum faciat, cui commendatus sit, quam illum, a quo sit; sic minime mirum est, primo nos sapientiae commendari ab initiis naturae, post autem ipsam sapientiam nobis cariorum fieri, quam illa sint, a quibus ad hanc venerimus.

187 Cicero de finibus III 17. Satis esse autem argumenti videtur, quam ob rem illa, quae prima sunt adscita natura, diligamus, quod est nemo, quin cum utrumvis liceat, aptas malit et integras omnis partis corporis, eodem usu, imminutas aut detortas habere.

188 Cicero de finibus III 20. Initiis igitur ita constitutis, ut ea, quae secundum naturam sunt, ipsa propter se sumenda sint, contrariaque item reiicienda, primum est officium (id enim appello *καθήκον*) ut se conservet in naturae statu, deinceps ut ea teneat, quae secundum naturam sint pellatque contraria; qua inventa selectione et item reiectione sequitur deinceps cum officio selectio, deinde ea perpetua, tum ad extremum constans consentaneaue naturae, in qua primum inesse incipit et intellegi, quid sit, quod vere bonum possit dici. 21. prima est enim conciliatio hominis ad ea, quae sunt secundum naturam. simul autem cepit intellegentiam vel notionem potius, quam appellant *ἐννοίαν* illi, viditque rerum agendarum ordinem et, ut ita dicam, concordiam, multo eam pluris aestimavit quam omnia illa, quae prima dilexerat, atque ita cognitione et ratione collegit, ut statueret in eo collocatum summum illud hominis per se laudandum et expetendum bonum. quod cum positum sit in eo, quod *ὁμολογίαν* Stoici (appellant) — — cum igitur in eo sit id bonum, quo omnia referenda sunt, honeste facta ipsumque honestum, quod solum in bonis ducitur, quamquam post oritur, tamen id solum vi sua et dignitate expetendum est; eorum autem, quae sunt prima naturae, propter se nihil est expetendum.

189 Cicero de finibus III 17. Rerum autem cognitiones, quas vel comprehensiones vel perceptiones vel, si haec verba aut minus placent aut minus intelleguntur, *καταλήψεις* appellemus licet, eas igitur ipsas propter se adsciscendas arbitramur, quod habeant quiddam in se quasi complexum et continens veritatem. Id autem in parvis intellegi potest, quos delectari videamus, etiamsi eorum nihil intersit, si quid ratione per se ipsi invenerint.

18. Artis etiam ipsas propter se assumendas putamus, cum quia sit in iis aliquid dignum assumptione, tum quod constant ex cognitionibus et contineant quiddam in se ratione constitutum et via.

A falsa autem assensione magis nos alienatos esse quam a ceteris rebus, quae sint contra naturam, arbitrantur.

27 post sunt libri iterant omnia.
media sunt δι' αὐτὰ ληπτὰ (non αἰρετά).

34 Scil. *καταλήψεις*, ut etiam *τέχναι*,

§ 3. De selectione.

190 Cicero de finibus III 31 (commemoratis Herilli et Aristonis sententiis) quid autem apertius quam, si selectio nulla sit ab iis rebus, quae contra naturam sint, earum rerum, quae sint secundum naturam, 5 <fore ut> tollatur omnis — prudentia.

191 Arrianus Epictet. dissert. II 6,9. Διὰ τοῦτο καλῶς ὁ Χρύσιππος λέγει ὅτι „Μέχρως ἂν ἄδηλά μοι ἦ τὰ ἐξῆς, αἰεὶ τῶν εὐφροστέρων ἔχομαι πρὸς τὸ τυγχάνειν τῶν κατὰ φύσιν· αὐτὸς γὰρ μ' ὁ θεὸς τοιούτων ἐκλεκτικὸν ἐποίησεν. Εἰ δέ γε ἤδειν ὅτι νοσεῖν μοι 10 καθείμαρται νῦν, καὶ ὥρων ἂν ἐπ' αὐτό. Καὶ γὰρ ὁ πούς, εἰ φρένας εἶχεν, ὥρμα ἂν ἐπὶ τὸ πηλοῦσθαι.“

192 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 163,4 Bruns. λέγουσι γὰρ „εἶναι τινα προηγμένα τῷ σοφῷ καὶ ἀξίαν ἔχοντα καὶ οἰκεία τινα καὶ ἐπισπαστικά,“ ἀλλὰ καὶ „δίχα κειμένων ἀρετῆς τε σὺν τοῦτοις 15 καὶ ἀρετῆς μόνῃς, μηδέποτε ἂν τὸν σοφὸν τὴν κερχωρισμένην ἐλέσθαι, εἰ εἴη αὐτῷ δυνατόν τὴν μετὰ τῶν ἄλλων λαβεῖν“ εἰ δὲ τοῦτο, δῆλον ὡς χρεῖαν ὁ σοφὸς ἔξει τούτων.

193 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 164,7 Bruns. εἰ γὰρ ἀδιάφορος ἡ κτήσις τῶν ἐκλεγόμενων καὶ μὴ συντείνουσα πρὸς τὸ τέλος, 20 κενὴ ἂν εἴη καὶ ματαία ἡ ἐκλογή.

194 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 163,32 Bruns. ἔτι εἰ ὑπὸ ἐκλογὴν πίπτει ταῦτα τῇ ἀρετῇ κατ' αὐτοὺς καὶ ἡ φύσις τῆς τούτων ἐκλογῆς ἔνεκεν, οἰκείων ὄντων ἡμῖν, τὴν ἀρετὴν παραλαμβάνει, τῶν δὲ τοῦτοις ἀντικειμένων ἀποικονομίας, ἄρα ἐκλέγεσθαι μὲν δεῖ τὰ σωμα- 25 τικά καὶ ἐκτὸς ἀγαθὰ, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπιμελεῖσθαι αὐτῶν;

Cf. p. 164,32. τὰ δὲ σωματικά καὶ τὰ ἐκτὸς καὶ αὐτοὶ φασιν τῆς ἀρετῆς ἔνεκα εἶναι, ὅπως ἐκλέγεται αὐτὰ καὶ περιποιῇται.

195 Plutarchus de comm. not. ep. 26 p. 1071a. εἰ γὰρ αὐτὰ μὲν τὰ πρῶτα κατὰ φύσιν ἀγαθὰ μὴ ἔστιν, ἡ δ' εὐλόγιστος ἐκλογή καὶ 30 λήψις αὐτῶν καὶ τὸ πάντα τὰ παρ' ἑαυτὸν ποιεῖν ἕκαστον ἔνεκα τοῦ τυγχάνειν τῶν πρώτων κατὰ φύσιν, ἐπ' ἐκείνο δεῖ πάντα ἔχειν τὰ πραττόμενα τὴν ἀναφοράν, τὸ τυγχάνειν τῶν πρώτων κατὰ φύσιν· οὐ γὰρ οἷόν τε μὴ στοχαζομένους μηδ' ἐπιφερόμενους τοῦ τυχεῖν ἐκείνων τὸ τέλος ἔχειν, ἄλλο <ὄν> τῶν ἐφ' ᾧ δεῖ ἐκεῖνα ἀναφέρεσθαι, τὴν τούτων ἐκλογὴν καὶ μὴ ταῦτα· 35 τέλος μὲν γὰρ τὸ ἐκλέγεσθαι καὶ λαμβάνειν ἐκεῖνα φρονίμως· ἐκεῖνα δ' αὐτὰ καὶ τὸ τυγχάνειν αὐτῶν οὐ τέλος, ἀλλ' ὥσπερ ὅλη τις ὑπόκειται τὴν ἐκλεκτικὴν ἀξίαν ἔχουσα· τοῦτο γὰρ οἶμαι καὶ τοῦνομα λέγειν καὶ γράφειν αὐτούς, ἐνδεικνυμένους τὴν διαφοράν.

5 fore ut add. Lambin. 7 Non sunt ipsa Chrysippi verba, praeter ultima inde a καὶ γὰρ. 32 οὐ γὰρ scripsi, εἴπερ γὰρ libri. || οἷόν τε Madvig, οἷον-ται libri. 34 ἄλλο ὃν τῶν ἐφ' ᾧ δεῖ ἐκεῖνα scripsi (propter verba Plutarchi p. 1071a in.: παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστιν, ἄλλο μὲν εἶναι τέλος, ἐπ' ἄλλο δὲ τῶν πραττομένων ἕκαστον ἀναφέρεσθαι), ἄλλο οὐ δεῖ ἔνεκα ἐκεῖνα vel ἄλλο ἔνεκα οὐ δεῖ ἐκεῖνα libri. 36 ἐντελής libri, corr. Xyl. 37 ἐκλεκτικὴν ἀξίαν appellavit Antipater cf. III n. 124.

196 M. Frontonis epistulae (ad M. Antoninum de eloquentia) p. 143 ed. Naber. Quis dubitat sapientem ab insipiente vel praecipue consilio et dilectu rerum et opinione discerni? Ut si sit optio atque electio divitiarum atque egestatis, quamquam utraque et malitia et virtute careant, tamen electionem laude et culpa non carere. Proprium namque sapientis officium est recte eligere, neque perperam vel postponere vel anteferre. Si me interroges, concupiscamne bonam valetudinem, abnuam equidem, si sim philosophus; nihil est enim fas concupiscere sapienti aut adpetere, quod fors fuat an frustra concupiscat; nec quidquam quod in manu fortunae situm videat concupiscet. Tamen si necessario sit altera res eligenda, Achillei potius perniciatatem eligam quam debilitatem Philoctetae.
